עלון מספר: 228

אמת ליעקב - בית ישראל

הרבה מדברים אלו מיוסדים דברי אאמו"ר מורינו הרב יעקב פרץ זצ"ל על פי ספרו 'אמת ליעקב', ומדרשותיו ששמעתי בכל ערב שבת קודש, במשך עשרות שנים- בביהכנ"ס 'באר שבע' ברחוב מורינו הרב י. מ. רייכמן, פינת הרב זוננפלד שכונת 'בית ישראל' פעיה"ק ירושלים תובב"א.
העלון מוקדש לע"נ הורי היקרים אאמו"ר מורינו ורבנו הרב יעקב בן רבי יוסף ותמר פרץ זצוק"ל, שנתבקש לישיבה של מעלה ביום ג' ט"ז מנחם אב תשפ"ד, נינם של הגאונים סבי דמשפטים רבי דוד צאבח זצ"ל ורבי יוסף חרוש זצ"ל, ושל אימי מורתי הרבנית שמחה תמר בת אסתר-תְחִיָה, פרץ ע"ה, נינת רבינו יאשיהו פינטו זיע"א 'הרב המוסמך', מח"ס שו"ת נבחר מכסף, ופי' הריא"ח על עין יעקב, נלב"ע בליל שישי, עש"ק ויקהל כח אדר א' התשפ"ד, ונקברה אחר חצות בהר המנוחות, ת.נ.צ.ב.ה

פרשת חיי שרה כז' חשוון התשפ"ז

דברים אלו מספר 'אמת ליעקב' לאאמו"ר הגאון רבי יעקב פרץ זצ"ל

"וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה" (פרק פסוק א').

א. שני חיי שרה.

הכפל **'שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה'** לטעם מה נשנה ? נראה כמו שפירש המלבים. על פי מה שאמרו חז"ל: "שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחודש לחודש (סוטה יג) לזה נאמר כאן כפל חיי שרה לאמור שחיתה את כל השנים שהוקצבו לה. עי"ש.

ונראה לפרש בפשיטות, שהקב"ה אוהב את הצדיקים ורוצה ביקרם ובכבודם, משום כך כפל 'שני חיי שרה' לומר שחשובה וחביבה שרה אמנו בעיניו[1], ובגלל כך האריך גם לספר על מעמד קבורתה[2].

"וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי־חֵת לֵאמֹר" (כג פסוקים ב'-ג')

ב. בכיה לפני אחרים.

הטעם למה המלה **'וְלִבְכֹּתָהּ'** האות כ' קטנה, נראה, כיון שאברהם בכה על שרה לפני כל בני חת - לא מתאים ולא נכון מחוקי דרך ארץ להביע כל רגשותיו בבכייה גדולה לעיני כל, לפיכך נכתבה האות כ' קטנה, ללמדנו שבכה מעט בהתאפקות.

"לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ"

ג. הספד לכבוד הנפטר

בגמרא דנו, האם הספד הוא יקרא דחיי או יקרא דשכבי ומסקנא ההספד הוא יקרא דשכבי (סנהדרין מז.) משום כך פירש רבי עובדיה ספורנו: לספוד לשרה. בשביל שרה ולכבודה. כאמרם ז"ל (-כנ"ל) הספדא יקרא דשכבי. וכן נפסק להלכה (בשו"ע יו"ד סימן שדמ סעיף י').

ואור החיים הקדוש פירש: 'לשרה' – לצדקותה ומה שנחסר, בהעדרה ולבכתה – לצד מה שנוגע לה שטעמה כוס המוות וַיֵּעָרֵב שִׁמְשָׁהּ. ע"כ. פירוש, **'לספוד' על מה שנחסר** לעולם, **ולבכתה** מצטערים בצערה – שמתה.

"שְׁמָעֵנוּ & אֲדֹנִי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה" (פרק כג פסוק ו')

ד. זהירות בדבור.

הבה נבינה, בלשון הכתוב שמדבר בלשון רבים 'שמענו 'בתוכנו', ואלו המלה 'אֲדוֹנִי' לשון יחיד, למה ? ונראה שמכן נלמד כלל בהלכות דבור בדרך ארץ, שהיחיד שמדבר במקום רבים, רשאי הוא וצריך לדבר בלשון ענוה אֲדוֹנִי – אדון שלי, אבל אינו רשאי לומר **'אדוננו'** להנמיך את אחרים - אסור, אע"פ שהוא מדבר בשם כולם. וכן מצאתי שכתב כן הרב אברהם אבן עזרא, ועיין בנת"ב[3].

"וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם־הָאָרֶץ לִבְנֵי־חֵת" (פרק כג פסוק ז')

ה. תודה ולהכיר בטובה.

פירשו הרב אברהם אבן עזרא והרד"ק: קם על רגליו וכפף להם ראשו דרך הודאה ושבח על הטוב שענו לו[4], ונראה, הטעם למנהג כפיפת הראש, להראות הכרת טובה, לאמור ענין כניעה כראוי למי שמקבל טובה מחברו להיות נכנע לו על כך. ולא כאלה מחוסרי דרך ארץ

נתיבות בינה

[1] ונראה עוד אמרו מפרשים. **'ויהיו'** בגימטריא-שלושים ושבע, [שהיו 37] שנים מזמן שנולד יצחק עד מיתת שרה חיים טובים, משום כך יש לפרש, 'חיי שרה' שנאמר בתחילה הוא על **ויהיו** שהם שלושים ושבע שנים. 'וחיי שרה' שנאמר בסוף הוא על כל שנותיה מאה ועשרים ושבע שנים.

[2] כתב רשב"ם : אע"פ שבשאר נשים (-רבקה רחל ולאה) לא נתפרשו ימי חייהן, בשרה הוצרך לפרש, בשביל שהוצרך להזכיר מיתתה בשביל קנין המערה... נלי"פ: נראה הטעם כמ"ש בפירוש לעיל, גודל חשיבותה ומעלתה הרי היא יסוד כלל ישראל – והבריאה כולה. שממנה נולד יצחק. "כי ביצחק יקרא לך זרע" לבניית כלל ישראל.

[3] אמנם בתרגום אונקלוס תִּרְגֵּם אדני- רִבּוֹנָא- לשון רבים. ואלו לקמן גבי עפרון "לא אדני שמעני (פרק כג פסוק יא) תרגם בלשון יחיד "לא רבוני" - אע"פ שבשני המקומות אדני - בלשון יחיד.

[4] ולפי זה, נכון מה שאומרים ב'עלינו לשבח'-ואנחנו משתחווים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה" ומכופפים את הגוף בלבד ולא משתחווים על הארץ, -שאין בזה שקר, שהשתחוואה פירושה לפעמים-כמו כאן-הרכנת הראש והגוף.

כשמקבלים טובה אינם מביעים הודאה, ומרגישים שמגיע להם, כדרך השליט.

"וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ לְאַבְרָהָם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר מֵאֵת בְּנֵי־חֵת" (סוף פרק כג)

ו. מעלה ארץ ישראל

כתב הרב אברהם אבן עזרא (על פסוק יט') "ומאז נתקיים השדה לאחוזה קבר לו ולזרעו (-יצחק ויעקב) ונזכרה זאת הפרשה להודיע מעלת ארץ ישראל על כל הארצות לחיים, ולמתים. ועוד לקיים דבר ה' לאברהם להיות לו נחלה". ועל כך הקשה הרמב"ן (פסוק יט') מה מעלה לארץ בזה כי לא יוליכנה אל ארץ אחרת לקוברה, ודבר ה' לאברהם על כל הארץ היה, ונתקיים רק בזרעו עכ"ל. ואני בא לבאר את דברי הראב"ע. שהמעלה לארץ ישראל – היא שכל כך השתדל אברהם לקבור את שרה בארץ ושילם על כך בכסף מלא[5], והטעם העקרי לדעת מעלת ארץ ישראל הוא, שהקב"ה האריך וכתב יט' פסוקים על קבורתה של שרה במערת המכפלה שבארץ ישראל. ודוק בכפל שכתוב **"וַיָּקָם ׀ שְׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בַּמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לִפְנֵי מַמְרֵא הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ וְכָל־הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל־גְּבֻלוֹ סָבִיב לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי־חֵת בְּכֹל בָּאֵי שַׁעַר־עִירוֹ"** (פרק כג פסוקים יז-יח) ושוב נכתב **"וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ לְאַבְרָהָם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר מֵאֵת בְּנֵי־חֵת"** (פרק כג פסוק כ') כל זה ללמד מעלת ארץ ישראל וחזקה גדולה הראשונה שהחזיק אבינו אברהם במערת המכפלה ובגבולה. ומעתה נמשיך אנחנו זרעו להחזיק בכל ארץ ישראל השלמה. **ועיין מ"ש הרמב"ן באורך רב בפרשת אחרי מות** (פרק יח פסוק כה) **ובפרשת וילך** (פרק לא פסוק טז) **ועיין שם במה שכתבתי.**

"וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בַּכֹּל" (פרק כד פסוק א').

פירש הרמב"ן: ברך את אברהם בכל. בעושר ונכסים וכבוד ואורך ימים ובנים וזאת כל חמדת האדם. והזכיר הכתוב זה, לאמור כי היה שלם בכל לא חסר דבר. זולתי שיראה בנים לבניו שינחלו מעלתו וכבודו וכך הִתְאַוָּה לזה עכ"ל. מכאן נלמד שטוב וראוי שייטב לנו בעוה"ז מלבד הקרן קיימת לעוה"ב.

"וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ לְאַבְרָהָם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר מֵאֵת בְּנֵי־חֵת" (פרק כג פסוק כ')

ח. אברהם קנה בקנין גמור ושלם את השדה והמערה.

כאשר נטה לבנו להבין נמצא בקנין זה של השדה והמערה האריכה התורה הרבה. טו"ב (17) פסוקים. כתב אור החיים הקדוש על פסוק "אחרי כן וגו' ויקם וגו' למה הצרך לומר "אחרי כן" (פסוק יט') כי מובן מסדרן של דברים שאחרי כן הוא שקבר. ועוד למה הָצרך לומר פעם שניה "ויקם השדה" (פסוק כ') ויישב, הכתוב יכוון להודיע כי הייתה הקניה ככל משפטי הקנין ולכן נאמר "ואחרי כן" אחר ששקל אברהם לעפרון דמי המערה, בזה סילק עפרון זכותו מעל הקרקע וכמ"ש הרמב"ם (פרק א' הלכות זכיה ומתנה הלכה יד) שהגוי מעת שלקח הדמים, סלק זכותו - וישראל לא קנה עד שיגיע שטר לידו, ונמצאו נכסים אלו כנכסי מדבר, שכל המחזיק בהם זכה-ע"כ הרי שיועיל נתינת הממון. שלא נשאר לגוי זכות בה - ולזה תועיל לגמור הקניה ביד אברהם, על ידי החזקה שהחזיק בה במה שקבר את שרה. עיין שם עוד[6]. הנה קנה אברהם את השדה ואת מערת המכפלה בקנין גמור ושלם לו ולכל צאצאיו שהם עם ישראל לעד לנצח ואגב קנין זה יש לומר קנה ג"כ את כל ארץ ישראל לו ולזרעו עם ישראל.

"וַיָּבֹא הָאִישׁ הַבַּיְתָה וַיְפַתַּח הַגְּמַלִּים וַיִּתֵּן תֶּבֶן וּמִסְפּוֹא לַגְּמַלִּים וּמַיִם לִרְחֹץ רַגְלָיו וְרַגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ" (פרק כד פסוק לב)

ט. גמליו של אברהם אבינו יוצאים זמומים.

"ויפתח הגמלים פירש"י: התיר זמם שלהם, שהיה סותם את פיהם שלא ירעו בשדות אחרים. (בראשית רבה פרק ח') ע"כ. משום כך הסמיך הכתוב לו 'ויפתח הגמלים-'ויתן תבן ומספוא לגמלים'. לאמור, התיר זממיה כדי

---

[5] **"בכסף מלא יתננה לי"** (פרק כג פסוק ט') האותיות של **ממון** הם מלאים מם. מם. וו. נון – נ"ל ללמוד מי שיש לו מנה – רוצה מאתים (קוהלת רבה פרק א' אות לד), אמנם יש בזה כלל גדול, מעלה מושכת מעלה, חזוק מושך חזוק. למדת טוב, זה מושך לרצות שוב ללמוד טוב ויותר טוב. מכאן נלמד הן לעצמנו והן ללמד ולחנך אחרים, לגלות ולחזק את הטוב את הנכון את החשוב, שעל ידי כך נשאף להמשיך להשיג להתעלות בלמוד ובמעלות.

[6] וכתב חיי עולם (מהרב יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל) נראה שארבע מאות שקל כסף (- שקנה אברהם את השדה והמערה) היה מחיר גבוהה מופרז מאוד, שהרי יעקב אבינו שקנה חלקת השדה במאה קישטה, הם מאה מעות וכפירוש רש"י שם. ובשקל יש עשרים מעות. נמצא שמאה קישטה הם חמשת שקלים, ועפרון דרש ארבע מאות שקלים. פי שמונים יותר ממחיר השדה ששילם יעקב אבינו ע"ה.

שיוכלו לאכול תבן ומספוא. ועיין בנתיבות בינה[7].

"וַתֹּאמֶר שְׁתֵּה אֲדֹנִי וַתְּמַהֵר וַתֹּרֶד כַּדָּהּ עַל־יָדָהּ וַתַּשְׁקֵהוּ" (פרק כד פסוק יח).

י. גודל חסדה וטוב לבה של רבקה אמנו.

היה צריך לומר כך "ותמהר ותרד כדה על ידה, ותאמר שתה אדני, ותשקהו" - למה הקדים הקב"ה בתורתו הקדושה לכתוב "ותאמר שתה אדני" לפני "ותרד כדה" - אלא צריך לומר, שכל כך חפצה להשקותו, הקדימה לאמור "שתה אדני" לפני שהספיקה להוריד את הכד. כדרך מי שהוא זריז ורוצה מהר לעשות דבר מה, ועוד נבינה בכתוב "ותשקהו" - משמע שהיא מחזיקה בידה את הכד והוא פותח את פיו, ומשקה אותו. ולמה לא ישתה הוא בעצמו בהטיית הכד לפיו. אלא ללמדנו גודל טובָהּ.

ועוד יש להתבונן במה שנאמר לעיל **" וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גְמַלִּים"** (פרק כד פסוק י') לטעם מה נכתב עשרה גמלים, אלא ללמדנו שוב גודל חסדה וטוב לבה, שהיא ילדה קטנה השקתה בעצמה ששאבה מהבאר מים – לעשרה גמלים, וידוע שהגמל שותה הרבה, והיא השקתה לכל עשרה גמלים של אליעזר ולא חשבה שהוא – בעל הגמלים ישקה בעצמו את גמליו.

ועוד, אליעזר לא ביקש שתשקה לכל גמליו אלא **"הַגְמִיאִינִי נָא מְעַט־מַיִם מִכַּדֵּךְ"** – והיא השקתה אותו ורווה. ואח"כ מעצמה יזמה להשקות את כל גמליו **"עַד אִם־כִּלּוּ לִשְׁתּוֹת"** - ועשתה כן במהירות - בזריזות כמו שנאמר **"וַתְּמַהֵר וַתְּעַר כַּדָּהּ אֶל־הַשֹּׁקֶת וַתָּרָץ עוֹד אֶל־הַבְּאֵר לִשְׁאֹב וַתִּשְׁאַב לְכָל־גְּמַלָּיו"**, ומכל זה למדנו שהיא ראויה והגונה להיכנס בבית אברהם אבינו עמוד החסד והטוב וממנה יצא יעקב אבינו מקים עם ישראל. ועל כך אמרו חז"ל. שלשה סימנים יש באומה זו (-ישראל) רחמנים בישנים (-ענווים) וגומלי חסדים (יבמות עט').

"וַיִּקְרְאוּ לְרִבְקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הֲתֵלְכִי עִם־הָאִישׁ הַזֶּה וַתֹּאמֶר אֵלֵךְ" (פרק כד פסוק נח')

יא. כפי רצון האשה

פירש רש"י: ותאמר אלך, ואף אם אינכם רוצים. ע"כ.

הטעם מובן, למה לא ענתה פשוט, כן, אלא **[אמרה] 'אלך' ? [אלא לומר]** כך אני רוצה [ללכת ו]לא תלויה בכם[8]. נלי"פ: אפשר ללמוד מכאן, שאם השידוך הוא טוב ומתאים - הן שידוך לבת או לבן - וההורים מתנגדים מסבות לא נכונות - רשאית הבת או הבן להינשא לבן זוג שבחרו בו, על אף התנגדות ההורים, וכמ"ש כאן 'אלך' כפי רצוני. ומכל מקום ודאי וחשוב מאוד לעשות הכל לפייס את ההורים ולשדלם בכל מיני דרכים שיסכימו לשידוך.

חלק מהנאמר בבית הכנסת 'שערי אחים רחוב עמק רפאים פינת רחוב המליץ המושבה הגרמנית, כל יום רביעי אחרי ערבית, ע"י הרב ישראל פרץ שליט"א. אנא לומר פרק תהילים לרפואת והצלחה ברוחניות וגשמיות -של אלדד שמעון בן רחל בתושח"י, ולרפואת מחזיק התורה ב'מושבה' רבי שלמה בן כסה דילברי בתושח"י, ולרפואת רבי מתתיהו בן מאין, ועדנה בת טורן בתושח"י, ולרפואת הרב עמוס בן רות-בתושח"י, ולרפואת נדב שבתאי בן מיכל בתושח"י. ולרפואת האשה אפרת מרים לידיה בת נחמה הזקוקה לרחמי שמים מרובים בתושח"י, ולרפואת ערן בן נורית ורבי אברהם בן אסתר תחיה בתושח"י.
ולע"נ מרת אושרה מסעודה בת פרחה ע"ה ולע"נ הרבנית גאולה בת שמחה, נלב"ע כ"ז כסלו התשפ"ו אשתו של יבלחט"א הגאון רבי שלמה בן חמו שליט"א רב העיר קרית גת, ולע"נ ר' דוד בן הרב שלום חבשוש נלב"ע ג' אייר התשפ"ו, ולע"נ מנשה בן ציון מזרחי נלב"ע ה' אייר התשפ"ו, ולע"נ מלכה בת ישראל צבי בריק נלב"ע כ"ז אייר התשפ"ו, ת.נ.צ.ב.ה.
נא להתפלל לזיווג הגון עבור הדסה בת לאה. כמו כן אפשר לשמוע בקול הלשון בטל 03-6171111

דברים אלו מתוך ה'פנקס' של אאמו"ר רבינו הגאון רבי יעקב פרץ זצ"ל

חֹמֶשׁ

ב) לה 80, 200, 10, 300, 8, 6, 40, 300, 2, 30, 10, 50, 4, 200.[1]

[1] אאמו"ר זצ"ל כתב דברים אלו בגימטריה, שלא ידעו מקבלתו הטובה, וזה תרגום דבריו 'להפריש חומש בלי נדר', וזה היה בשנת תשל"ח - תש"מ שבו היה צריך פרנסה ולחתן ילדים, ובכ"ז קיבל על עצמו להפריש חומש, וכן נהג כל ימיו, היה לו מחברת מסודרת, שבה כתב כל חודש את החומש שנתן, וכן כתב למי נתן, והרב כתב כן בר"ת שלא יובנו הדברים, שיהיה מצווה בהצנע ובסתר, וגם היה מייעץ לתלמידיו לקחת מחברת, ולכתוב בה את המעשר והחומש בצורה מסודרת.

לקבלת העלון במייל יש לשלוח בקשה ל[p025825320@gmail.coM](mailto:p025825320@gmail.com)

[7] בבראשית רבה (סימן י') שאלו לר' חייא בר' אבא, לא היו גמליו של אברהם אבינו דומין לחמורו של רבי פנחס בן יאיר [ושם (בירושלמי שקלים פרק ה' הלכה א' אות ז'), מסופר גנבו החמור של רבי פנחס בן יאיר. הייתה אצלם שלשה ימים ולא אכלה כלום (-כי [הכל אצלם] גזל) אמרו, סופה למות ותסריח המערה, שלחוה והלכה לבעליה (-רבי פנחס בן יאיר), נהקה ושמע קולה (-והבין רבי פנחס בן יאיר שהיא חמורו) אמר לבני ביתו פיתחו לה להיכנס ותנו לה לאכול, נתנו לה שעורין ולא אכלה, אמרו לו, אינה אוכלת, אמר להם האם עשרתם, אמרו לו למדתנו דמאי מותר לתת דמאי לבהמה בלי לעשר, אמר להם ומה לעשות היא מחמירה על עצמה עי"ש] וא"כ למה צריך לגמליו של אברהם להיות זמומים ? ולא תירצו כלום ונראה ליישב. א) מה שחובת האדם לעשות – כגון בזה שצריך לסגור פיהם של הגמלים שלא ירעו בשדות זרים – לא יכול לסמוך על קדושתו שלא יכשלו בגזל. אבל חמורו של רבי פנחס בן יאיר, לא היה מוטל בספק עליו שום חובה שהיא לא הייתה אצלו, בזה תועיל קדושתו שלא תאכל גזל. ב) אם אברהם לא ישים זמם לבהמותיו – אחרים ילמדו ממנו.

[8] מכאן למד מהר"י משקלוב בעל פאת השולחן, מי שיש לו אב ואם בחו"ל ומוחים בו שלא יצא מחו"ל לארץ ישראל ואינו מחויב לשמוע להם.

'בית ישראל'

האם חזן צריך לשבת בתחנון באמירת 'לדוד' ?

ראיתי שיש חזנים שנזהרים כשמגיעים לאמירת תחנון אינם יושבים באמירת 'לדוד' וטענתם בפיהם שכיוון שלא פסעו ואמרו עושה שלום הרי הם נמצאים בתוך תפילת עמידה, ואינם יכולים לזוז ממקומם, ולכן לא יושבים, וכנ"ל יש חזנים בימים נוראים שכשאומרים 'עלינו לשבח' או והכהנים והעם היו כורעים' מקפידים לכרוע אמנם נזהרים שרגליהם ישארו רגל ישרה ולא תזוז רגל מחברתה שהרי הם באמצע תפילתם.

ונלענ"ד ששפיר יכולים לשבת בתחנון וכן אינם צריכים להקפיד לשמור את רגליהם מחוברות בשעת הכריעה, וראיה לדבר מהמבואר בשו"ע (סימן קכח סעיף כ') **וז"ל אם ש"צ כהן אם יש שם כהנים אחרים לא ישא את כפיו. (ולא יאמרו לו לעלות או ליטול ידיו אבל אם אמרו לו צריך לעלות דהא עובר בעשה אם אינו עולה** (מרדכי פ' הקורא עומד והגהות מיימוני פט"ו דתפלה ואגור), **ואפי' אין שם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו אא"כ מובטח לו שיחזור לתפלתו בלא טירוף דעת שאם הוא מובטח בכך כיון שאין שם כהן אלא הוא ישא את כפיו כדי שלא תתבטל נשיאת כפים וכיצד יעשה יעקור רגליו מעט בעבודה ויאמר עד ולך נאה להודות ויעלה לדוכן ויברך ברכת כהנים ויקרא לו אחר; ומסיים החזן שים שלום ואם המקרא כוון לתפלת ש"צ מתחלה ועד סוף עדיף טפי שיסיים המקרא שים שלום עכ"ל.**

וכתב המשנ"ב (ס"ק עז) **וז"ל 'מעט בעבודה - לילך לצד הדוכן והטעם משום הא דאיתא לעיל בס"ח עי"ש עכ"ל.**

מבואר שהמנהג היה שהכהן עומד במקומו של החזן וכשמגיע לעבודה מזיז רגליו מעט לעלות לדוכן וכשמגיע לברכת כהנים עולה לדוכן ממש, וזז ממקומו ולאחר ברכת כהנים חוזר למקומו, מבואר שממש עוקר ממקומו ואין זה הפסק כי זה חלק מהתפילה עיי"ש.

וא"כ ה"ה בנדוננו חזן שצריך לישב בתחנון או לכרוע בעלינו וכדומה שנהגו כולם לכרוע מותר לו לכתחילה לכרוע ולזוז ממקומו ואין לא חשש בזה שזז ממקומו כנלענ"ד.

כשאדם דורש לציבור או מלמד תינוקות שמקריא פסוקים שיש בהם קללה וכדו' האם יקרא ויתרגם את הפסוקים ככתבם וכלשונם או ישנה את הפסוק כדי שלא ישמע שאומר קללה ליושבים לפניו ?

תשובה

אם קורא פסוק יקראנו ככתבו וכלשונו אף שיש בפסוק דברי גנאי, אבל אם מתרגם פסוק או לומד לפני חבירו וכדו' יש לשנות את הגנאי מלשון נוכח - אתה אתם, לנסתר הם וכדו' ומקור הדברים מהגמרא שבועות (לו.) **'יכך ה' אלוקים' ...יתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה, ויתיב וקאמר הא מתניתין כדתנן, אמר ליה כנה, ופרש"י רב כהנא היה שונה משנתינו כמו שהיא שנויה יככה, וכן יככם, אמר ליה רב יהודה כנה הפוך דבריך כנגד אחרים אמור יכהו וכן יכהם, שלא תקללני עכ"ל, וכן הקפיד אאמו"ר הג"ר יעקב פרץ זצ"ל שהיה דורש היה תמיד מכנה ובמיוחד כשהיה מקריא את הגמרא במסכת שבת** (פח) **שאמר להם הקב"ה לישראל אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם', היה אמור שם תהא 'קבורה' שלא יאמר בלשון נוכח גנאי ח"ו וכן הוא בשו"ת תורה לשמה** (סימן תצז) **עיי"ש**[1]

ז"ל באמו"ר הג"ר יעקב פרץ זצ"ל בספרו 'אמת ליעקב' פרשת בשלח 'לשמור את פינו מלומר דברים לא טובים. "ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים" (פרק יד פסוק יא), **קשה, הדיבורים האלה 'המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר' – אין שום טעם להם, ואם הם התבטאו בדברי שטות שאין בהם טעם וריח – לטעם מה התורה מזכירה דבריהם ? ונראה, ללמדנו הכלל הגדול שלא לפתוח פה לשטן** (כמ"ש בגמרא מו"ק יח.) **וכן כאן דברו דברים לא טובים, והתקיימו, שמתו במדבר ונקברו שם, כדבריהם. ומסתבר אלה שהתבטאו כך הם מהעם שאינם טובים, שבעטו בטובה שהקב"ה עשה לנו שהוציאנו ממצרים והם אמרו בסוף הפסוק הנ"ל "מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים', ובכלל זה אמרו חז"ל: הנפטר מן החי. לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום, שהרי יתרו שאמר למשה 'לך לשלום'** (בפרשת שמות פרק ד' פסוק יח) **'וילך משה וישב אל יתר חתנו... ויאמר יתרו למשה לך לשלום" הלך והצליח, ודוד שאמר לאבשלום לך בשלום** (שמואל ב' פרק טו פסוק ט') **הלך ונתלה, ובגמרא שבועות** (לו.) **שאפילו פסוקי תורה כשיש בהם לשון קללה – צריך לשנותם. מנטיית נוכח לגוף שלישי** (הוא עשה ואמר וכיו"ב).

עד כמה זמן אחר שהתפנה אפשר לברך אשר יצר ?

תשובה

אם הוא מרגיש שצריך להתפנות שוב לא יוכל לברך אשר יצר והפסיד את הברכה, ולכן אלו שנוטלים כדורים שגורמים שצריכים להתפנות, או מי שיש לו חולי מעיים, או מי שקר לו וטבעי שמתפנה הרבה יש לו לברך מיד אחר שהתפנה אשר יצר (משנ"ב סימן ז' ס"ק א'), **ואם לא צריך להתפנות שוב יוכל לברך עד חצי שעה מזמן שהתפנה** (בא"ח (פרשת ויצא הלכה יב), וכה"ח (ס"ק ז' וח') **משם הברכי יוסף, אמנם דעת הגר"ע יוסף זצ"ל** (יחוה דעת חלק ד' סימן ה'[1]) **ש אפשר לברך אפילו עד 72 דקות.**

[1] **ב) וז"ל ביביע אומר** (חלק ח' סימן כב אות ב') **באות ח' ואות י"א, העלה** (הגר"י אבולעפיה) **שכל שעבר שיעור חצי שעה, ולא בירך אשר יצר, לא יברך עוד, וזאת בעקבות דברי הברכי יוסף והחסד לאלפים. אולם בחידושי הריטב"א** (פסחים מו). **כתב, ומה שאמרו לנטילת ידים עד פרסה, היינו למי שנצרך לנקביו ונפנה שצריך ליטול ידיו כדי לברך אשר יצר, ואע"פ שמאחר את ברכת אשר יצר אין בכך כלום, שאינה ברכת המצוה ולא ברכת הנהנין אלא ברכת שבח והודאה. ע"ש. לפי זה יש ללמוד שאפשר לברך אשר יצר לפחות עד שיעור פרסה, שהוא שיעור שעה וחומש, ואין חילוק בזה בין שהוצרך לנקביו גדולים, או לאחר הטלת מי רגלים, דזיל בתר טעמא שברכת אשר יצר היא ברכת שבח והודאה, וכל שלא התחיל להתאוות לנקביו בתוך שיעור זה רשאי לברך. ואמנם הגהמ"ח דחה דברי הרב בית עובד בשם הגאון מהר"א נחום בתשובה, שתלה הדבר אם התאווה לעשות צרכיו עוד פעם או לא, שלדעתו אין הדבר תלוי בזה, אלא בשיעור חצי שעה, וע' בשו"ת מהר"ח אור זרוע** (סימן ק"א) **מ"ש בזה. עכ"פ בודאי שאילו ראו האחרונים דברי הריטב"א הנ"ל, לא היו חולקים עליו, ולכן כל שהוא בתוך שיעור שעה וחומש יש לברך אשר יצר. וע' במש"כ בשו"ת יחוה דעת** (חלק ד' סוף סימן ה). **ודו"ק.**